

Hvem ønsker at sprede konspirationsteorier i Danmark?

Michael Bang Petersen & Mathias Osmundsen

(michael@ps.au.dk / m.osmundsen@ps.au.dk)

Arbejdsrapport, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

Indhold

Undersøgelsens formål.....	2
Dataindsamling	2
Operationalisering.....	2
Voldelig aktivisme	2
Motivation til at sprede konspirationsteorier	6
Sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivationen til at sprede konspirationsteorier.....	11
Referencer	12

Undersøgelsens formål

Formålet med undersøgelsen beskrevet i dette notat har været at undersøge de psykologiske motivationer bag ønsket om at sprede nyheder med konspirationsteoretisk indhold. En væsentlig hypotese bag undersøgelsen er, at personer, der ønsker at opildne til politisk vold, også er motiverede til at sprede disse nyheder. Baggrunden for denne hypotese beskrives i Petersen (2018). Fokus i dette notat er at beskrive de to centrale variable relateret til denne hypotese - (a) voldelig aktivisme og (b) motivationen til at sprede konspirationsteorier - samt beskrive den statistiske sammenhæng mellem disse to variable. De præsenterede analyser er indledende, og dette skal således ikke anses for den endelige rapportering af de pågældende sammenhænge. Desuden indgår der i forskningsprojektet en række yderligere undersøgelser, som ikke er inkluderet i dette notat.

Dataindsamling

Undersøgelsen er gennemført i perioden 14. november 2017 – 11. december 2017 via internettet med udgangspunkt i YouGov-panelet i Danmark. Undersøgelsen er gennemført blandt personer i alderen 18-65 år. Der er udsendt invitationer via e-mail til personer, der opfylder disse krav. I alt er undersøgelsen sendt til 3.367 personer, hvoraf 1.006 har gennemført undersøgelsen. Data er indsamlet, så det udgør et tilnærmelsesvis repræsentativt udsnit af den danske befolkning med hensyn til køn, alder, uddannelse og geografisk region.

Operationalisering

Voldelig aktivisme

Det anvendte mål for voldelige aktivisme er udviklet af Oluf Gøtzsche-Astrup (Aarhus Universitet) baseret på Moskalenko & McCauley (2009). Målet dannes på baggrund af graden af enighed med fem udsagn. Udsagnene indgik i et spørgsmålsbatteri, der blev introduceret på følgende måde: "Det følgende drejer sig om mulige handlinger, du kan tage for at fremme din gruppes politiske rettigheder og interesser. Med "din gruppe" mener vi den politiske, religiøse eller sociale gruppe, som du identificerer dig mest med. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?". Nedenstående tabeller viser svarene ift. de fem udsagn, der danner baggrund for målet for voldelig aktivisme. Det enkelte udsagn fremgår af tabeloverskriften. I tabellerne er "ved ikke"-svar sorteret fra. Derfor varierer det totale antal respondenter i hver tabel også.

Tabel 1. Fordeling af respondenter ift. udsagnet "Jeg ville deltage i en offentlig protest mod undertrykkelse af min gruppe, selv hvis jeg troede protesten kunne blive voldelig".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	551	60
Delvist uenig	147	16
Hverken enig eller uenig	134	15
Delvist enig	69	7
Helt enig	23	2
Total	924	100

Tabel 2. Fordeling af respondenter ift. udsagnet "Jeg ville angribe politiet eller sikkerhedsvagter hvis jeg så dem overfalde et medlem af min gruppe."

	Frekvens	Procent
Helt uenig	733	79
Delvist uenig	76	8
Hverken enig eller uenig	90	10
Delvist enig	24	3
Helt enig	8	1
Total	931	100

Tabel 3. Fordeling af respondenter ift. udsagnet "Jeg ville opfordre andre til at deltage i voldelige protester mod undertrykkelse af min gruppe, selv hvis jeg vidste, det var ulovligt"

	Frekvens	Procent
Helt uenig	725	78
Delvist uenig	82	9
Hverken enig eller uenig	91	10
Delvist enig	27	3
Helt enig	10	1
Total	935	100

Tabel 4. Fordeling af respondenter ift. udsagnet "Jeg ville gå i krig for at beskytte min gruppes rettigheder"

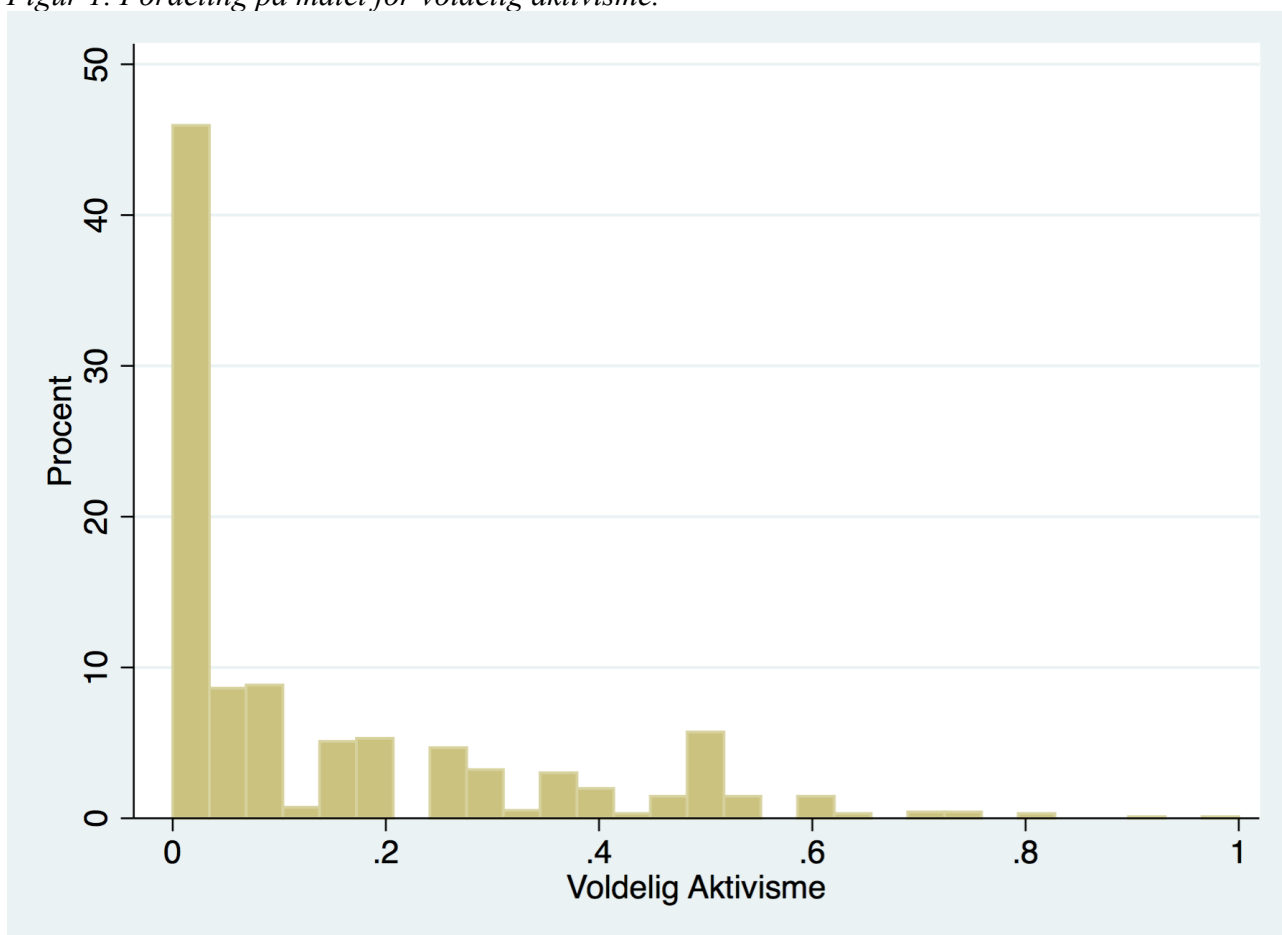
	Frekvens	Procent
Helt uenig	563	62
Delvist uenig	88	10
Hverken enig eller uenig	159	18
Delvist enig	74	8
Helt enig	22	2
Total	906	100

Tabel 5. Fordeling af respondenter ift. udsagnet "Jeg ville gengælde over for medlemmer af en gruppe, der havde angrebet min gruppe, selv hvis jeg ikke var sikker på, jeg fik fat i de personer, der var skyldige".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	691	75
Delvist uenig	101	11
Hverken enig eller uenig	97	11
Delvist enig	24	3
Helt enig	9	1
Total	922	100

Målet for voldelig aktivisme dannes ved at tage gennemsnittet af de valide svar for hver enkelt respondent. Det samlede mål har en høj grad af intern konsistens ($\alpha=.83$). Efterfølgende er målet omkodet til at variere mellem 0 og 1, hvor værdien 0 afspejler en minimal grad af voldelig aktivisme og værdien 1 afspejler en maksimal grad af voldelig aktivisme. Figur 1 viser fordelingen på målet.

Figur 1. Fordeling på målet for voldelig aktivisme.

En mere detaljeret opgørelse over fordelingen er findes i Tabel 6.

Tabel 6. Fordeling på målet for voldelig aktivisme.

"Voldelig Aktivisme"	Frekvens	Procent	Kumulativ Procent
0	442	45.95	45.95
0.05	73	7.59	53.53
0.0625	10	1.04	54.57
0.08333333	2	0.21	54.78
0.1	83	8.63	63.41
0.125	7	0.73	64.14
0.15	47	4.89	69.02
0.1666667	2	0.21	69.23
0.1875	4	0.42	69.65
0.2	47	4.89	74.53
0.25	45	4.68	79.21
0.3	31	3.22	82.43
0.3125	2	0.21	82.64
0.33333333	3	0.31	82.95
0.35	26	2.7	85.65
0.375	3	0.31	85.97
0.4	19	1.98	87.94
0.4166667	1	0.1	88.05
0.4375	2	0.21	88.25
0.45	14	1.46	89.71
0.5	55	5.72	95.43
0.55	14	1.46	96.88
0.6	14	1.46	98.34
0.65	3	0.31	98.65
0.7	4	0.42	99.06
0.75	4	0.42	99.48
0.8	3	0.31	99.79
0.9166666	1	0.1	99.9
1	1	0.1	100
Total	962	100	

Figur 1 og Tabel 6 fordrer en række konklusioner:

- 46 % af stikprøven er fuldstændigt afvisende overfor politisk vold.
- Fordelingen er ekstremt højreskæv, og der er således meget få respondenter, som har en høj værdi på målet for voldelig aktivisme.
- 10 % af stikprøven befinder sig fra midten (0,5) og op. Man opnår værdien 0,5 ved eksempelvis erklære sig "Hverken enig eller uenig" i samtlige udsagn, og dermed ikke afvise udsagnene om politisk vold. Man kan også opnå værdien 0,5 ved at erklære sig enig i nogle af

udsagnene om politisk vold og uenig i andre. Overordnet set betyder dette, at det bedste bud på baggrund af de foreliggende data er, at 10 % af populationen (den danske befolkning mellem 18 og 65 år) ikke er afvisende overfor brugen af politisk vold. Det er væsentligt med to forbehold for denne konklusion. Dels er målet baseret på selvrapporterede svar. Dels er stikprøven ikke simpelt tilfældigt udvalgt fra eksempelvis CPR-registret og dermed ikke fuldstændigt repræsentativt.

Motivation til at sprede konspirationsteorier

Forud for nedenstående nyhedshistorier stod følgende tekst: ”Man kan læse mange ting på internettet. Nogle ting er rigtige og nogle ting er forkerte. De næste 15 spørgsmål handler om en række overskrifter, som man kunne finde på internettet. For hver overskrift skal du vurdere 4 udsagn”. Vi rapporterer her svarene for ét af disse udsagn: ”Jeg kunne finde på at dele historien på et socialt medie (fx Facebook eller Twitter)”. Tabellerne viser, hvorvidt respondenterne har erklæret sig enige eller uenige i dette udsagn. I tabellerne er "ved ikke"-svar sorteret fra. Derfor varierer det totale antal respondenter i hver tabel også.

Tabel 7. Villighed til at dele nyheden ”Danske medier skjuler bevidst fakta om, hvor udbredt vold og kriminalitet er blandt unge indvandrere”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	629	70
Delvist uenig	71	8
Hverken enig eller uenig	101	11
Delvist enig	58	6
Helt enig	44	5
Total	903	100

Tabel 8. Villighed til at dele nyheden ”Muslimske imamer opfordrer ikke-vestlige indvandrere til at begå socialt bedrageri, så de undgår at arbejde og bidrage til det danske samfund”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	599	66
Delvist uenig	67	7
Hverken enig eller uenig	114	13
Delvist enig	60	7
Helt enig	63	7
Total	903	100

Tabel 9. Villighed til at dele nyheden ”Ledende personer i moskeer presser unge muslimer til at begå indbrud for at skaffe penge til hellig krig”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	643	72
Delvist uenig	63	7
Hverken enig eller uenig	97	11

Delvist enig	56	6
Helt enig	38	4
Total	897	100

Tabel 10. Villighed til at dele nyheden "Danske journalister fortier sandheden om racisme blandt danskere. De undlader bevidst at bringe historier, når ofrene for voldelige angreb er muslimer".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	619	69
Delvist uenig	80	9
Hverken enig eller uenig	120	13
Delvist enig	55	6
Helt enig	26	3
Total	900	100

Tabel 11. Villighed til at dele nyheden "Danske politikere vil tvinge skoler og børnehaver til at servere svinekød for alle elever mindst én gang om ugen, uanset elevernes etnicitet og religiøse tro".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	603	67
Delvist uenig	68	8
Hverken enig eller uenig	114	13
Delvist enig	72	8
Helt enig	44	5
Total	901	100

Tabel 12. Villighed til at dele nyheden "Danske politikere og embedsmænd anklager bevidst muslimske børn for at være radikaliserede for at få en undskyldning for at tvangsfjerne dem fra deres familier".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	708	78
Delvist uenig	49	5
Hverken enig eller uenig	99	11
Delvist enig	34	4
Helt enig	15	2
Total	905	100

Tabel 13. Villighed til at dele nyheden "Den daværende statsminister, Anders Fogh Rasmussen (V), begrundede den danske deltagelse i Irak-krigen med, at Irak var en trussel mod verdenssamfundet. Men i virkeligheden gik han ind i krigen for at sikre sig en international toppost i NATO".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	624	70
Delvist uenig	92	10
Hverken enig eller uenig	99	11
Delvist enig	51	6
Helt enig	22	2
Total	888	100

Tabel 14. Villighed til at dele nyheden "Et hemmeligt netværk af højreorienterede partimedlemmer, erhvervsfolk og politimænd har igennem en årrække organiseret systematisk vold mod politiske modstandere fra venstrefløjen".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	684	78
Delvist uenig	61	7
Hverken enig eller uenig	98	11
Delvist enig	23	3
Helt enig	16	2
Total	882	100

Tabel 15. Villighed til at dele nyheden "Miljø- og fødevareminister fra regeringspartiet Venstre, Esben Lunde Larsen, modtog penge fra fiskere til gengæld for at give dem større fiskekvoter".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	607	67
Delvist uenig	68	8
Hverken enig eller uenig	128	14
Delvist enig	58	6
Helt enig	39	4
Total	900	100

Tabel 16. Villighed til at dele "De danske nyhedsmedier dækker over venstrefløjen og undlader konsekvent at fortælle om venstrefløjens vold mod fredelige borgerlige demonstrationer".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	655	75
Delvist uenig	61	7
Hverken enig eller uenig	104	12
Delvist enig	33	4
Helt enig	25	3
Total	878	100

Tabel 17. Villighed til at dele nyheden ”Tidligere statsminister, Helle Thorning-Schmidt (S), fik særbehandling af Skatteministeriet, da hun blev frifundet for skattesnyd i sommeren 2010”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	617	68
Delvist uenig	73	8
Hverken enig eller uenig	123	14
Delvist enig	53	6
Helt enig	38	4
Total	904	100

Tabel 18. Villighed til at dele nyheden ”Tidligere finansminister for Socialdemokraterne, Bjarne Corydon, solgte DONG billigt til Goldman Sachs, for at sikre sig en toppost i et relateret konsulentbureau”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	577	64
Delvist uenig	75	8
Hverken enig eller uenig	126	14
Delvist enig	64	7
Helt enig	58	6
Total	900	100

Tabel 19. Villighed til at dele nyheden ”MFR-vaccinen, der gives til børn og beskytter mod sygdomme som mæslinger, fåresyge og røde hunde, kan medføre autisme”.

	Frekvens	Procent
Helt uenig	633	70
Delvist uenig	78	9
Hverken enig eller uenig	116	13
Delvist enig	52	6
Helt enig	23	3
Total	902	100

Tabel 20. Villighed til at dele nyheden ”Den amerikanske regering – med tidligere præsident George W. Bush i spidsen – stod selv bag terrorangrebet på World Trade Center den 11. september for at få en undskyldning for at gå i krig i Mellemøsten og dermed sikre sig adgang til olie”.

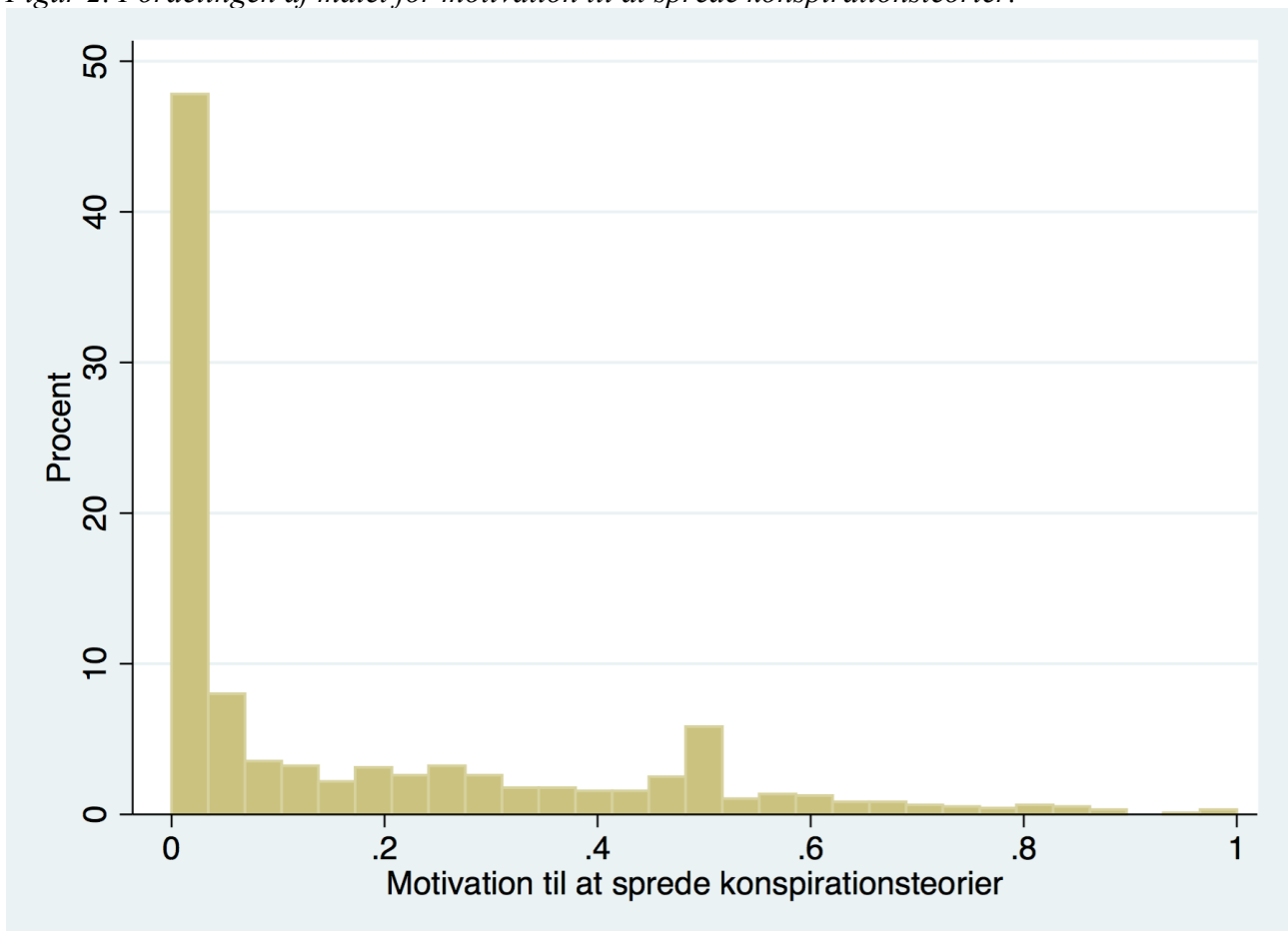
	Frekvens	Procent
Helt uenig	696	76
Delvist uenig	60	7
Hverken enig eller uenig	103	11
Delvist enig	39	4
Helt enig	15	2
Total	913	100

Tabel 21. Villighed til at dele nyheden "USA's månelanding i 1969, hvor Neil Armstrong som første menneske satte sine ben på månen, fandt aldrig sted".

	Frekvens	Procent
Helt uenig	642	70
Delvist uenig	66	7
Hverken enig eller uenig	119	13
Delvist enig	57	6
Helt enig	28	3
Total	912	100

Målet for motivationen til at sprede konspirationsteorier dannes ved at tage gennemsnittet af de valide svar for hver enkelt respondent. Det samlede mål har en høj grad af intern konsistens ($\alpha=.95$). Efterfølgende er målet omkodet til at variere mellem 0 og 1, hvor værdien 0 afspejler en minimal grad af voldelig aktivisme og værdien 1 afspejler en maksimal grad af voldelig aktivisme. Figur 2 viser fordelingen på målet.

Figur 2. Fordelingen af målet for motivation til at sprede konspirationsteorier.

Sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivationen til at sprede konspirationsteorier

I dette afsnit undersøges sammenhængen mellem de to variable, voldelig aktivisme og motivationen til at dele konspirationsteorier. Da begge variable er intervallskalerede anvendes primært OLS regression til at analysere sammenhængen mellem dem. Desuden kontrolleres for køn, alder og uddannelsesniveau.¹ Tabel 22 viser den bivariate sammenhæng (Model 1) samt den kontrollerede sammenhæng (Model 2). Alle variable er kodet til at variere mellem 0 og 1 med mindre andet er bemærket. Model 3 og 4 viser to robusthedsanalyser, som forsøger at tage højde for det forhold at fordelingen på de to centrale variable er ekstremt skæve. Model 3 viser sammenhængen for respondenter, der har værdier på mellem 0 og 0,50 på begge variable. Hermed undgås det, at ekstreme observationer driver sammenhængen. Model 4 viser sammenhængen, hvor variablene er omkodet til dikotomier. For begge variable gælder det, at alle respondenter, der har værdien 0 på den kontinuerte variabel, får værdien 0 på dikotomien, mens alle andre respondenter tildeles værdien 1. Dermed undersøger Model 4 om blot en lille grad af voldelig aktivisme skaber øget motivation til at dele konspirationsteorier.

Tabel 22. Sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivation til at dele konspirationsteorier.

Model	1	2	3	4
Voldelig aktivisme	0.56*** (0.04)	0.57*** (0.04)	0.46*** (0.03)	1.10*** (0.14)
Køn		-0.02 (0.01)	-0.01 (0.01)	-0.09 (0.14)
Alder		0.04 (0.03)	0.02 (0.02)	-0.17 (0.32)
Uddannelse		-0.18*** (0.03)	-0.09*** (0.02)	-1.61*** (0.31)
Konstant	0.09*** (0.01)	0.13*** (0.02)	0.09*** (0.01)	0.40* (0.19)
N	941	941	834	1006
R ²	0.211	0.244	0.196	.066 (pseudo)

Noter. Model 1-3 viser ustandardiserede OLS regressionskoefficienter og Model 4 viser ustandardiserede logit koefficienter. Standardfejl vises i parenteser. Den afhængige variable er villighed til at dele konspirationsteorier. Alle variable varierer mellem 0 og 1. Model 3 viser sammenhængen for respondenter, der scorer fra 0 til og med 0,5 på variablene voldelig aktivisme og villighed til at dele konspirationsteorier. Model 4 viser sammenhængen for dikotome udgaver af disse variable, hvor alle respondenter, der scorer 0 er tildelt værdien "0" og alle andre tildeles værdien "1". * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Model 1 viser en stærk positiv og signifikant statistisk sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivationen til at dele konspirationsteorier. Koefficienten på 0,57 fortæller, at en ændring fra minimal til maksimal grad af voldelig aktivisme skaber en ændring på 57 % af den fulde skala for villigheden til at dele konspirationsteorier. Denne sammenhæng er substantielt uændret, når der kontrolleres for centrale sociodemografiske variable (Model 2). Sammenhængen genfindes i robusthedsanalyserne i Model 3 og 4. Sammenhængen er altså ikke drevet af ekstreme observationer og blot en lille ændring i voldelig aktivisme skaber en øget motivation til at sprede konspirationsteorier.

¹ Uddannelsesniveau er operationaliseret med følgende kategorier: Grund-/folkeskole, Erhvervsfaglig uddannelse, Almen eller erhvervsfagligt gymnasial uddannelse, Kort videregående uddannelse, Mellemlang videregående uddannelse, Lang videregående uddannelse og Forskeruddannelse.

For at øge fortolkbarheden af den substantielle sammenhæng mellem voldelig aktivisme og villigheden til at dele konspirationsteorier viser Tabel 23 og Tabel 24 sammenhængen mellem de to variable ved hjælp af procenttal. Tabel 23 viser den bivariante sammenhæng mellem de to dikotome variable, der ligger til grund for Model 4 i Tabel 22. Tabel 24 viser den bivariante sammenhæng mellem en intervalopdelt udgave af den kontinuerte skala. Det bør bemærkes, at den nederste række i Tabel 24 (før Total-rækken) skal fortolkes varsomt, da den er baseret på meget få observationer.

Tabel 23. Bivariat sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivation til at sprede konspirationsteorier (dikotomier). Rækkeprocent.

	Motivation til at sprede konspirationsteorier		Total
	0	>0	
Voldelig aktivisme			
0	53	47	100
>0	29	71	100
Total	40	60	100

Tabel 24. Bivariat sammenhæng mellem voldelig aktivisme og motivation til at sprede konspirationsteorier (intervalopdelt). Rækkeprocent.

	Motivation til at sprede konspirationsteorier				Total
	0-0,24	0,25-0,49	0,50-0,74	0,75-1	
Voldelig aktivisme					
0-0,24	81	13	4	2	100
0,25-0,49	53	29	14	4	100
0,50-0,74	21	13	61	4	100
0,75-1	11	11	33	44	100
Total	70	15	11	3	100

Referencer

Moskalenko, S., & McCauley, C. (2009). "Measuring political mobilization: The distinction between activism and radicalism." *Terrorism and political violence*, 21(2), 239-260.

Petersen, M. B. (2018). "Falske nyheders magt: Hvorfor tror vi på dem, hvorfor spreder vi dem?". *Økonomi og Politik*, vol. 91 (1). s. 86-96.